

Datum

28 maart 2017

Zaaknummer

1177

Betreft

besluit aanwijzen
rijksmonument

Monumentnummer(s)

532512

besluit

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

besluit

gelet op artikel 3.1 en 3.2 van de Erfgoedwet, 1 monument(en) aan te wijzen als rijksmonument.

Het betreft:

- rijksmonumentnummer 532512, IJkbasis, locatie Zilvense heide, gemeente Apeldoorn

Rijksmonumentnummer: 532512

Monumentnaam

IJkbasis

Woonplaats

Apeldoorn

Gemeente

Apeldoorn

Provincie

Gelderland

Locatie

Zilvense heide

Kadastrale aanduiding

<i>Kadastrale gemeente</i>	<i>Sectie</i>	<i>Perceel- Nummer</i>	<i>Kadastraal object</i>	<i>App. index</i>
Beekbergen	D	1314		

Omschrijving

IJkbasis: bestaande uit 8 bovengrondse betonnen pijlers, 6 ondergrondse platforms, 3 ondergrondse pijlers en 25 kleinere betonnen paaltjes bedoeld voor bevestiging van invardraden. De pijlers staan op specifiek bepaalde afstanden van elkaar op een strook van ruim 576 meter lang, vrijgehouden van beplanting.

Situatie op de kaart

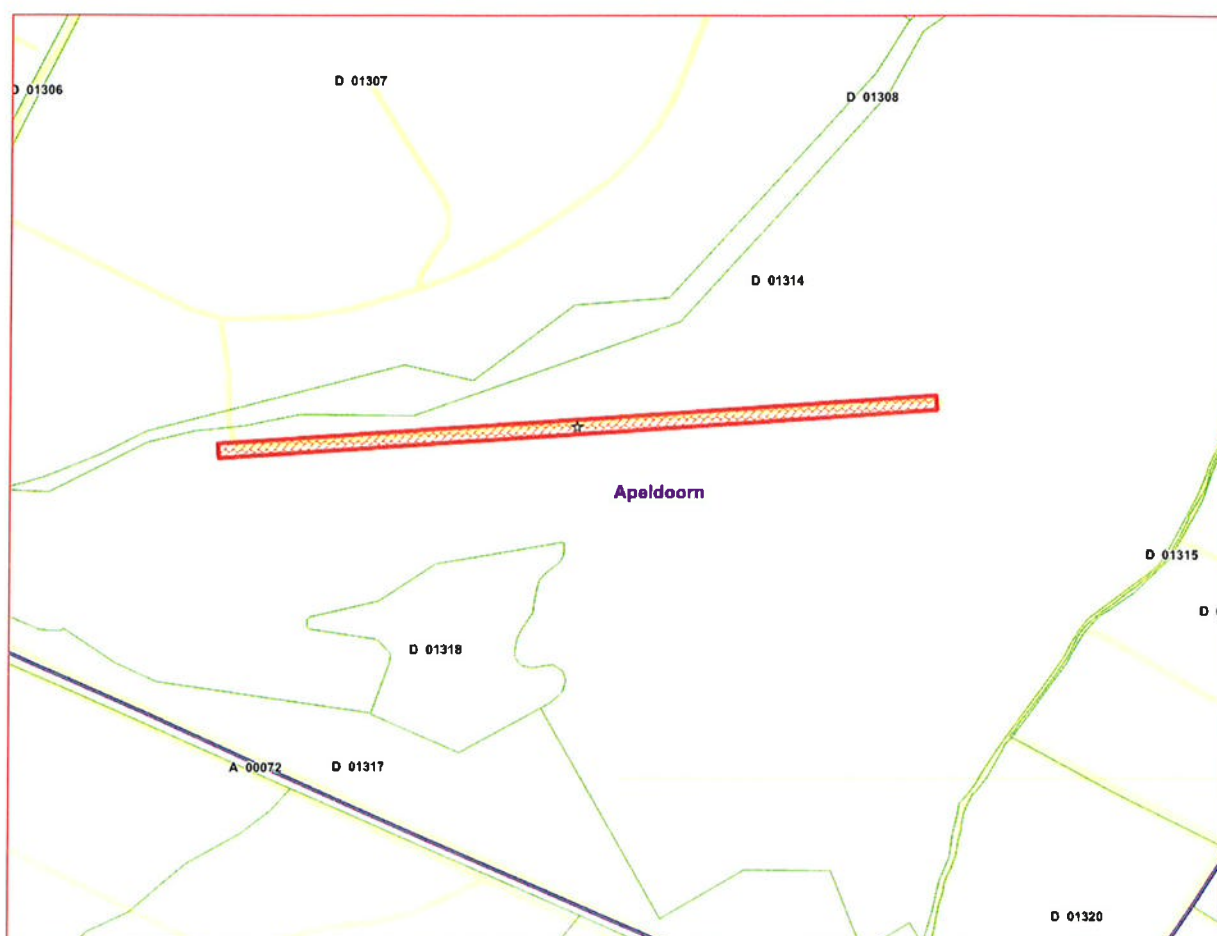
Rijksdienst voor het
Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

Datum
28 maart 2017

Zaaknummer
1177

Betreft
besluit aanwijzen
rijksmonument

Monumentnummer(s)
532512

- rijksmonument
- rijksmonumentnummer
- kadastraal perceel
- perceelnummer

Schaal 1 : 4000

07-03-2017

Motivering

Aanleiding

Dankzij het voorstel van Stichting Geldersch Landschap en Kasteelen (beheerder), gesteund door gemeente Apeldoorn (eigenaar), is de ijkbasis onder mijn aandacht gekomen. In gesprekken met de Stichting Geldersch Landschap en Kasteelen en de gemeente Apeldoorn is het draagvlak voor aanwijzing als rijksmonument onderzocht. Beiden staan positief tegenover aanwijzing als rijksmonument. Inhoudelijk onderzoek heeft vervolgens geleid tot de conclusie dat de ijkbasis zich zonder meer kan meten met de in het programma Wederopbouw aangewezen honderd topmonumenten.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

Datum
28 maart 2017

Zaaknummer
1177

Betreft
besluit aanwijzen
rijksmonument

Monumentnummer(s)
532512

De ijkbasis valt gezien het bouwjaar binnen de eerste tranche van bescherming van naoorlogs erfgoed tot 1958. Voor die selectie is de gemeente indertijd niet om input gevraagd, vandaar dat de gemeente hem niet bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (hierna: Rijksdienst) heeft aangedragen als potentieel rijksmonument. Dat de ijkbasis indertijd door de Rijksdienst zelf niet is opgemerkt heeft alles met de geïsoleerde ligging te maken.

Grondslag en overwegingen

Vanaf 1 juli 2016 geldt de Beleidsregel aanwijzing rijksmonumenten en wijziging rijksmonumentenregister Erfgoedwet, beleidsregel van de Minister van OCW van 25 juni 2016, Staatscourant 30 juni 2016, nr. 33906 (hierna: Beleidsregel). In deze Beleidsregel heb ik vastgelegd in welke gevallen ik een monument of een archeologisch monument kan aanwijzen als rijksmonument.

Op grond van de Beleidsregel (artikel 4) geschiedt de aanwijzing van een gebouwd monument dat is vervaardigd voor 1966 bij voorkeur op basis van een aanwijzingsprogramma of verbeterprogramma.

In het onderhavige geval is het monument niet opgenomen in een aanwijzingsprogramma of een verbeterprogramma. Het monument is vervaardigd in de periode vanaf 1940 tot en met 1958.

Op grond van de Beleidsregel (artikel 9) kan de Minister van OCW een monument dat is vervaardigd voor 1966 ambtshalve aanwijzen, indien het monument naar verwachting niet in aanmerking komt voor bescherming in het kader van een aanwijzingsprogramma of verbeterprogramma en het monument:

- a. van evident algemeen belang is op grond van de waarderingscriteria,
- b. op nationaal of internationaal niveau een mijlpaal is voor de architectuurgeschiedenis of kunstgeschiedenis, of een essentieel toonbeeld is van een belangrijke cultuurhistorische ontwikkeling,
- c. indien het monument vervaardigd is na 1939, vergelijkbare monumentale waarde heeft als de monumenten die behoren tot de ongeveer 100 meest waardevolle monumenten die zijn gebouwd in de periode vanaf 1940 tot en met 1958, bedoeld in artikel 3, onderdeel b, van de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2007, en
- d. naar het oordeel van de Minister een essentiële aanvulling op het rijksmonumentenbestand vormt en daarvoor van onmiskenbare meerwaarde is.

Zoals hierboven aangegeven, zie ik aanleiding om het bovengenoemde monument aan te wijzen als rijksmonument. Het heeft voldoende monumentale waarde om bescherming als rijksmonument te rechtvaardigen en aan de bovengenoemde selectiecriteria wordt voldaan.

Waardering

I Cultuurhistorische waarden

-belang van het object/complex als bijzondere uitdrukking van (een) culturele, sociaal-economische en/of bestuurlijke/beleidsmatige en/of geestelijke ontwikkeling(en); De koppeling van aanpalende driehoeksnetten stond in de naoorlogse jaren met name in west Europa hoog op de internationale geodetische agenda. Nederland heeft gebruik gemaakt van het Finse aanbod om een interferentie-ijkbasis in te meten en aan te leggen. Nederland was het derde land, na Finland zelf en Argentinië, dat een voor regionaal-internationaal gebruik bedoelde ijkbasis zou krijgen. In Europa ging verder alleen Duitsland in op het aanbod van de Finnen.

-belang van het object/complex als bijzondere uitdrukking van (een) technische en/of typologische ontwikkeling(en); Het concept van internationale standaard ijkbases ontstond in de vroege jaren '50 van de 20ste eeuw; de begintijd van de mondialisering van de geodesie door aaneensluitingen van bestaande landelijke driehoeksnetten en de eerste pogingen tot meetkundige overbrugging van oceanen. De jaren '50 werden geodetisch gezien, gekenmerkt door de opkomst van de elektronische lengte- of afstandmeting.

-belang van het object/complex wegens innovatieve waarde of pionierskarakter; De ijkbasis betekende een herdefinitie van de internationale afstandsmeting.

II Architectuur- en kunsthistorische waarden

-belang van het object/complex wegens het bijzondere materiaalgebruik, de ornamentiek en/of monumentale kunst; De objecten zijn zeer sober en functioneel vormgegeven.

-belang van het object/complex wegens de bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur(onderdelen); De basis bestaat uit acht bovengrondse betonnen pijlers, zes betonnen platforms en drie ondergrondse pijlers. Deze onder- en bovengrondse pijlers en platforms zijn niet constructief verbonden en afzonderlijk gefundeerd zodat bewegingen niet naar andere onderdelen overgebracht kunnen worden. De ondergrondse pijlers liggen om de 288 meter (onder de 0-meter, de 288-meter en de 576-meter pijler) en bestaan uit een betonnen cilinder met aan de bovenzijde een bout die het precieze meetpunt aangeeft. Deze bout bevindt zich ongeveer 2 meter onder de grond in een betonnen keldertje, afgesloten met een stalen deksel.

III Situationele en ensemblewaarden

-bijzondere, beeldbepalende betekenis van het object voor het aanzien van zijn omgeving; De ijkbasis bestaat uit een strook heide, vrijgemaakt van begroeiing, van ruim 576 meter lengte en 20 meter breed. Op deze strook staan de betonnen pijlers, van ver zichtbaar in een gebied dat verder bestaat uit natuur. Uit oogpunt van de vereiste stabiliteit van de ondergrond viel uit geologisch oogpunt de keuze voor de vestiging van de basis op het natuurgebied Loenermark.

-bijzondere betekenis van het object wegens de wijze van verkaveling/inrichting/ voorzieningen; De eerste bovengrondse pijler dient om een meetinstrument op te stellen. De tweede pijler is de 0-meter pijler. De derde pijler is de 1-meter pijler, de volgende pijlers geven de 6, 24, 96, 288 en 576 meter aan. De basis voor de invardraden bestaat uit 3 grotere betonnen palen op het 0, 288 en 576-meter punt. Daartussen staan om de 24 meter kleinere betonpaaltjes met een platte bronzen bout.

Rijksdienst voor het
Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

Datum
28 maart 2017

Zaaknummer
1177

Betreft
besluit aanwijzen
rijksmonument

Monumentnummer(s)
532512

IV Gaafheid en herkenbaarheid

-belang van het object/complex wegens de materiële, technische en/of constructieve gaafheid; De ijkbasis is in alle opzichten gaaf. Enkele betonnen paaltjes voor de invardraden zijn scheef gezakt en werden oorspronkelijk door zinken kappen afgedekt.

-belang van het object/complex als nog goed herkenbare uitdrukking van de oorspronkelijke of een belangrijke historische functie; De oorspronkelijke functie is goed af te lezen en de basis is compleet en intact. Eventueel zelfs nog te gebruiken.

-belang van het complex wegens de gaafheid en herkenbaarheid van het gehele ensemble van de samenstellende onderdelen (hoofd- en bijgebouwen, hekwerken, tuinaanleg e.d.); De meetpijlers, de strook land en de betonnen paaltjes voor de invardraden op die strook zijn allen nog zichtbaar en herkenbaar. Ook op luchtfoto's is de ijkbasis in het landschap goed te herkennen.

-belang van het object/complex in relatie tot de structurele en/of visuele gaafheid van de stedelijke, dorpse of landschappelijke omgeving; De locatie is ongerept, daar is het ook speciaal op uitgezocht.

V Zeldzaamheid

-belang van het object/complex wegens absolute zeldzaamheid in architectuurhistorisch, bouwtechnisch, typologisch of functioneel opzicht; absoluut zeldzaam: er is 1 ijkbasis in Nederland. Eén van de weinige in de wereld: in Finland en Argentinië. Onduidelijk is of de basis in Duitsland nog bestaat.

Procedure

Op de voorbereiding van een besluit over het aanwijzen van een monument als rijksmonument is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure uit afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Dit is bepaald in artikel 3.2, eerste lid, van de Erfgoedwet. Deze procedure duurt maximaal zes maanden nadat het ontwerpbesluit ter inzage is gelegd.

Advies

Over het ontwerpbesluit heb ik tegelijk met de aanbieding van het ontwerpbesluit aan de eigenaar en beperkt gerechtigden van het monument op grond van artikel 3.1, tweede lid, van de Erfgoedwet advies gevraagd aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Apeldoorn.

Tegelijk met bovengenoemde adviesaanvraag heb ik op grond van artikel 3.1, derde lid, van de Erfgoedwet ook advies gevraagd aan gedeputeerde staten van de provincie Gelderland.

Gedeputeerde staten van de provincie Gelderland hebben geen advies uitgebracht.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Apeldoorn heeft bij brief van 11 januari 2017 een advies uitgebracht. Zij adviseert om de ijkbasis aan te wijzen als rijksmonument. De ijkbasis heeft een zeer bijzondere cultuurhistorische waarde omdat het een voor Nederland (en wereldwijd) uniek historisch geodetisch instrument is. De ontwikkeling ervan betekende een herdefinitie van de internationale afstandsmeting. Aanwijzing als rijksmonument is een erkenning van het (inter)nationale belang van het behoud ervan.

**Rijksdienst voor het
Cultureel Erfgoed**
Ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

Datum
28 maart 2017

Zaaknummer
1177

Betreft
besluit aanwijzen
rijksmonument

Monumentnummer(s)
532512

Het advies van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Apeldoorn staat een aanwijzing van de ijkbasis als rijksmonument derhalve niet in de weg.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

Zienswijzen

Het ontwerpbesluit heeft in de periode van 1 december 2016 tot en met 12 januari 2017 in papieren vorm ter inzage gelegen bij de Rijksdienst. In deze periode konden belanghebbenden (de eigenaar, beperkt gerechtigden en eventuele derden-belanghebbenden) hun zienswijze op het ontwerpbesluit geven. Een kennisgeving van deze terinzagelegging is in de Staatscourant gepubliceerd.

Datum
28 maart 2017

Zaaknummer
1177

Betreft
besluit aanwijzen
rijksmonument

Monumentnummer(s)
532512

Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Conclusie

Gelet op het voorgaande concludeer ik dat bescherming op grond van de Erfgoedwet gerechtvaardigd is.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

drs. Cees van 't Veen
algemeen directeur

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit beroep instellen bij de sector bestuursrecht van de rechtbank binnen het rechtsgebied waar de belanghebbende zijn woon- of vestigingsplaats heeft. De termijn voor het indienen van een beroepschrift bedraagt zes weken en vangt aan met ingang van de dag na die waarop dit besluit ter inzage is gelegd. Geen beroep kan worden ingesteld door een belanghebbende aan wie redelijkerwijs kan worden verweten dat hij geen zienswijzen over het ontwerp van dit besluit naar voren heeft gebracht.

Het beroepschrift dient te zijn ondertekend en ten minste het volgende te bevatten:

- a. de naam en adres van de indiener;
- b. de dagtekening;
- c. een vermelding van de datum en het nummer of het kenmerk van het besluit waartegen het beroep zich richt;
- d. een opgave van de redenen waarom men zich met het besluit niet kan verenigen.

Belanghebbenden kunnen ook digitaal beroep instellen bij de rechtbank via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Daarvoor moet de belanghebbende wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Op de genoemde site staan de precieze voorwaarden.

